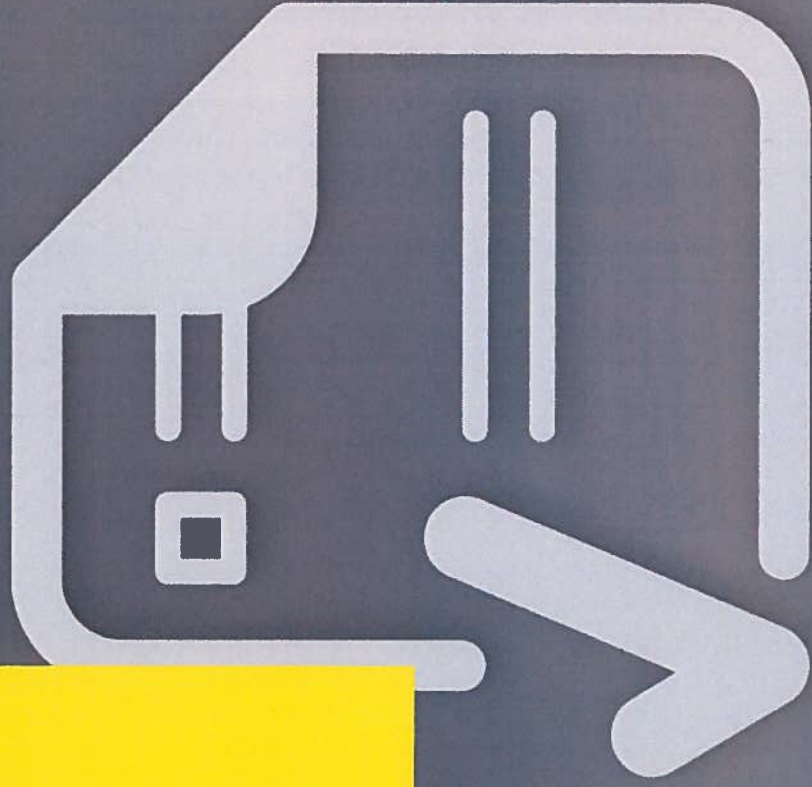

Uitkomsten controle en overige informatie 2017

Rapportage aan het bestuur en de
directie

GGD Zuid Limburg | 13 maart 2018

Building a better
working world

Building a better
working world

Ernst & Young Accountants LLP
Buitenplaats Vaeshartelt, Weert 11
6222 PG Maastricht, Netherlands
Postbus 100
6200 AC Maastricht, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 34 55
ey.com

Het algemeen bestuur en de directie van de

GGD Zuid Limburg

T.a.v. de heer F.C.W. Klaassen

Postbus 33

6400 AA HEERLEN

Maastricht, 13 maart 2018

REQ2312712/ad

Uitkomsten controle en overige informatie 2017

Geachte leden van het algemeen bestuur en de directie,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening 2017 van de GGD Zuid Limburg. In het hoofdstuk kernpunten uit onze rapportage vindt u:

- ▶ de status van de accountantscontrole, er zijn geen openstaande punten meer;
- ▶ de reikwijdte van de accountantscontrole;
- ▶ de belangrijkste uitkomsten.

In de paragraaf onze analyse van het resultaat 2017 van het hoofdstuk uitkomsten jaarrekeningcontrole geven wij onze mening over de kwaliteit van het resultaat en de balans.

In de paragrafen daarna gaan we in op onze onafhankelijkheid en op onze conclusie met betrekking tot het bestuursverslag.

De bijlagen bevatten informatie over onze werkwijze, de reikwijdte van de accountantscontrole en de inzet van deskundigen, de communicatie met u en het management, de kwaliteit van de interne beheersorganisatie en controleverschillen.

De huidige veranderingen in het accountantsberoep, mede geïnitieerd door onze beroepsgroep NBA, de politiek en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), gericht op verbetering van de kwaliteit en versterking van de onafhankelijkheid, ondersteunen wij volledig. In dit verband onderstrepen wij het belang van het voeren van een open en eerlijke dialoog met de directie en het algemeen bestuur. Dit vormt een essentieel onderdeel van het controleproces en van de corporate governance als geheel.

Het concept van dit verslag is besproken binnen uw organisatie. Dit verslag is uitsluitend bestemd voor gebruik door de directie en het bestuur van GGD Zuid Limburg en mag niet door anderen worden gebruikt.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

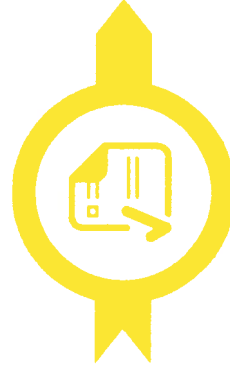

drs. N.A.J. Silverentand RA
Externe accountant

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	04	Bijlagen	
Uitkomsten jaarrekeningcontrole:		▶ Controleaanpak	20
▶ Onze analyse van het resultaat 2017		▶ Communicatie met het college, de raad en de auditcommissie	24
▶ Onze analyse van de financiële positie 2017	06	▶ Jaarverslag	25
▶ Onze analyse van de gehanteerde grondslagen		▶ Onafhankelijkheid	26
▶ Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle		▶ Verklaring van verantwoordelijkheden	28
		▶ Verantwoordelijk van de accountant	30
		▶ Controleverschillen	31
		▶ SiSa-bijlage	32
Kwaliteit beheersorganisatie:	13		
▶ Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override			
▶ Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's			
▶ Bevindingen interne beheersing			
▶ Automatisering			
Rechtmatigheidsbeheer	18		

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 32

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Oordeel ten aanzien van getrouwheid	Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de GGD Zuid Limburg een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva per 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
Oordeel ten aanzien van rechtmatigheid	Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017, in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving.
Geen bevindingen ten aanzien van de WNT-verantwoording	Wij hebben de in de WNT-verantwoording van de GGD Zuid Limburg gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2017.
Ongecorrigeerde controleverschillen	Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de overige specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. In totaal resteren in de jaarrekening 2017 voor een bedrag van € 39.800 aan ongecorrigeerde controleverschillen met betrekking tot getrouwheid en rechtmatigheid. Dit bedrag heeft voor € 32.600 betrekking op een verkeerde presentatie van vorderingen en schulden in de balans, dit heeft geen invloed op het resultaat. De afschrijving op de bedrijfskleding van de GHOR is € 7.200 te hoog. Het resultaat is voor dit bedrag te laag weergegeven. Voor een totaaloverzicht van de ongecorrigeerde controleverschillen verwijzen wij naar het hoofdstuk controleverschillen in de SiSa bijlage.

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de GGD Zuid Limburg en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat.
Aanbestedingen	In 2017 zijn aan twee leveranciers van medicijnen opdrachten verstrekt van respectievelijk € 211.000 en € 95.000. Het totaal aan opdrachten aan deze leveranciers over de periode 2014 tot en met 2017 bedroeg respectievelijk € 671.000 en € 287.000. Omdat het leveringen betreft die vallen onder de categorie CPV: 85149000-5 Pharmacy services is de grens met betrekking tot de Europese aanbesteding voor deze opdrachten € 750.000. Dit betekent dat Europese aanbesteding niet noodzakelijk is. Volgens de Europese aanbestedingsregels dienen de gunningen van deze opdrachten via tender te worden medegegeeld. Deze mededeling heeft niet plaatsgevonden. Deze tekortkoming kwalificeert als een formele rechtmatigheidsfout die wij niet hoeven te betrekken bij ons oordeel over de rechtmatigheid van de jaarrekening. Naar aanleiding van onze controle hebben wij verder geen onvolkomenheden met betrekking tot de aanbestedingen aangetroffen.
Afsluitproces	Naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2016 hebben wij het proces van afsluiting en controle van de jaarrekening met het management geëvalueerd. Op basis hiervan zijn nadere afspraken gemaakt die tot verbeteringen zouden moeten leiden. Naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2017 zijn wij van mening dat de controle over 2017 beter is verlopen. Wel vragen wij blijvende aandacht voor de volledigheid van de initiële informatieverstreking, mede in het kader van de efficiency.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2017

Nadelig resultaat nader besproken

Het gerealiseerd resultaat over het jaar 2017 bedraagt € 97.000 nadelig ten opzichte van een begroot sluitend saldo van nihil.

Het resultaat over 2017 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven.

Resultaat 2017 ten opzichte van de gewijzigde begroting			
Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting 2017	Realisatie 2017	Afwijking ten opzichte van de gewijzigde begroting
Totale lasten	44.041	45.326	1.285
Totale baten	43.939	45.127	1.188
Resultaat vóór bestemming	(102)	(199)	(97)
Mutaties in reserve	102	102	-
Gerealiseerd resultaat	-	(97)	(97)

In het hoofdstuk 5 in de jaarrekening 2017 is een uitgebreide analyse opgenomen van het resultaat ten opzichte van de actuele begroting.

De belangrijkste en meest opvallende posten welke leiden tot het nadelig resultaat van € 97.000 kunnen als volgt worden weergegeven:

Omschrijving afwijking	Voordelig	Nadelig
Bedragen x € 1.000	€	€
1. Hogere bijdragen (Gemeenten; Rijk; overig)	1.205	
2. Lagere kosten medische middelen	199	
3. Hogere personeelskosten		1.360
4. Saldo overige baten en lasten		141
Totaal	1.404	1.501
Rekeningresultaat		97

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2017

Toelichting kwaliteit van het resultaat

De hogere opbrengsten zijn deels veroorzaakt doordat er meer projecten zijn gerealiseerd waardoor de opbrengsten met € 550.000 zijn toegenomen. Daarnaast is er een hogere opbrengst gerealiseerd als gevolg van de 5% regeling met betrekking tot Veilig Thuis van € 460.000.

De hogere personeelskosten zijn voornamelijk (€700.000) een gevolg van een uitbreiding van het personeel bij de acute zorg, een stijging van de FLO (€ 158.000) en een toename van overwerk (€ 90.000). Daarnaast is de inhuur van personeel voor Veilig Thuis toegenomen met € 335.000.

De verschillen tussen de begroting en de realisatie zijn naar onze mening in de jaarrekening correct toegelicht.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2017

Analyse van de financiële positie

Uitmo 2016 maakten de vlottende activa 64% uit van de kortlopende schulden, hetgeen betekent dat er onvoldoende middelen beschikbaar waren om aan de kortlopende schulden te kunnen voldoen. In 2017 is de verhouding tussen vlottende activa en de kortlopende schulden verslechterd tot 60%. Deze ontwikkeling is een gevolg van het feit dat de kortlopende schulden zijn toegenomen met € 879.000 terwijl de vlottende activa slechts met € 215.000 zijn toegenomen. De toename van de kortlopende schulden heeft voornamelijk betrekking op een toename van de kortlopende bankschulden met € 719.000. Gezien de huidige marktrente is kortlopende financiering bij de bank op dit moment aantrekkelijk. Wij adviseren u desondanks er op toe te zien dat de financiering zodanig is ingericht dat altijd aan de kortlopende schulden kan worden voldaan.

Eigen vermogen neemt toe

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Het huidige solvabiliteitspercentage van de GGD bedraagt 13,5 % (2016: 19%). De afname van het solvabiliteitspercentage is een gevolg van het feit dat het balanstotaal in 2017 is toegenomen met € 9.298.000 terwijl het eigen vermogen met slechts € 300.000 is toegenomen. De toename van het balanstotaal is voornamelijk veroorzaakt door investeringen in het bedrijfspand die zijn gefinancierd met langlopende bancaire leningen. Naar aanleiding van het voorstel tot bestemming van het resultaat over 2016, zoals dat in de jaarrekening 2016 is opgenomen, hebben de deelnemende gemeenten additioneel € 495.000 kapitaal gestort in het eigen vermogen van de GGD Zuid Limburg.

Het eigen vermogen, inclusief het nog te bestemmen resultaat, bedraagt per jaareinde 2017 volgens de jaarrekening € 3,6 miljoen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2017

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De algemene reserve van de GGD bedraagt € 125.000. Dit betekent dat de organisatie hierdoor over een beperkte hoeveelheid middelen beschikt om eventuele tegenvallers te kunnen opvangen. In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat de algemene reserve van de GGD 6% van de totale exploitatielasten dient te bedragen, hetgeen betekent dat de algemene reserve circa € 1,4 miljoen zou moeten bedragen. Het bestuur heeft in het verleden besloten dit niet vol te storten.

De deelnemende gemeenten staan garant staan voor eventuele tekorten.

Wij adviseren om de algemene reserve tot het normatieve niveau aan te vullen om volatiiliteit in de bijdragen van de gemeenten te voorkomen.

In onderstaande tabel is het verloop van het eigen vermogen weergegeven.

Verloop reserves en bestemmingsreserves (bedragen * €1.000)	GGD	RAV	Totaal
Algemene reserve			
Stand 1 januari 2017	155	2.858	3.013
Toewijzing resultaat 2016	(30)	324	294
Stand 31 december 2017	125	3.182	3.307
Bestemmingsreserves			
Stand per 1 januari 2017	453		453
Onttrekking	(102)		(102)
Stand per 31 december 2017	351		351

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het bestuur gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de gemeentewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Materiële vaste activa

In november 2017 is het vernieuwde pand in Heerlen in gebruik genomen. De directie heeft besloten om dit pand met ingang van 1 januari 2018 af te schrijven. Wij kunnen ons hiermee verenigen.

Significante schattingsposten

In de balans is een voorziening voor groot onderhoud van € 166.000 opgenomen met betrekking tot de gebouwen voor de RAV. De hoogte van deze voorziening is gebaseerd op een onderhoudsplan. Wij merken op dat in dit plan voor relatief geringe bedragen jaarlijks terugkomende kosten zijn opgenomen voor onderhoudscontracten, beheer en herstelonderhoud. Dergelijke kosten mogen niet worden meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de voorziening. Gezien de beperkte omvang van voorgenoemde kosten kunnen wij ons met de voorziening verenigen. Omdat het onderhoudsplan met betrekking tot het hoofdkantoor in Heerlen in 2017 nog niet gereed was, is voor dit gebouw geen voorziening voor groot onderhoud opgenomen. Het management deelde ons mede dat in 2018 een dergelijk onderhoudsplan zal worden opgesteld. Op basis hiervan zal in de toekomst jaarlijks een bedrag aan de voorziening voor groot onderhoud met betrekking tot dit gebouw worden toegevoegd.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Over 2017 voldaan aan de WNT; toelichting op de WNT in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2017 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

SiSa

Geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2017. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken vóór 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage 3 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Invoering vennootschapsbelastingplicht

In de jaarrekening 2017 is geen verplichting met betrekking tot af te dragen vennootschapsbelasting opgenomen.

Met ingang van 1 januari 2016 is de Wet Modernisering vennootschapsbelastingplicht (hierna: "Vpb-plicht") overheidsondernemingen van kracht. Als gevolg van deze nieuwe wetgeving is voor (in)directe overheidsbedrijven – waaronder de GGD vanaf dit jaar mogelijk sprake van Vpb-plicht. Voor de GGD zal van Vpb-plicht sprake zijn indien en voor zover er een onderneming wordt gedreven.

In overleg met EY Tax heeft een analyse plaatsgevonden van de activiteiten van de GGD. Op basis hiervan zijn de directie en EY Tax van mening dat de GGD geen vennootschapsbelasting verschuldigd is over 2017. Om hierover zekerheid te krijgen heeft overleg plaatsgevonden met de belastingdienst over de ambulancezorg en de forensische geneeskunde. Op dit moment heeft de belastingdienst hierover nog geen standpunt ingenomen.

Naleving Europese aanbestedingsregels

Wij stelden vast dat de Europese aanbestedingsregels juist zijn toegepast met uitzondering van twee formele fouten die door ons niet worden meegewogen voor ons oordeel over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening.

In het kader van de controle op de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties stelden wij vast dat aan het Europese aanbestedingsbeleid is voldaan met uitzondering van twee formele fouten. Dit betrof aankopen van medicijnen bij twee leveranciers. In 2017 zijn aan deze leveranciers opdrachten verstrekt van respectievelijk € 211.000 en € 95.000. Het totaal aan opdrachten aan deze leveranciers over de periode 2014 tot en met 2017 bedroeg respectievelijk € 671.000 en € 287.000.

Omdat het leveringen betreft die vallen onder de categorie CPV: 85149000-5 Pharmacy services is de grens met betrekking tot de Europese aanbesteding voor deze opdrachten € 750.000. Dit betekent dat Europese aanbesteding niet noodzakelijk is. Volgens de Europese aanbestedingsregels dienen de gunningen van deze opdrachten via Tendered te worden medegegeeld. Deze mededeling heeft niet plaatsgevonden. Deze tekortkoming kwalificeert als een formele fout die wij niet hoeven te betrekken bij ons oordeel over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override

Fraude en de naleving van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij het bestuur als bij de directie van de GGD Zuid Limburg. Het is van belang dat de directie, onder toezicht van het bestuur, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

In onze controle hebben wij aandacht besteed aan de volgende frauderisico's:

Gesignaleerde frauderisico's	Op frauderisico's gerichte beheersingsmaatregelen	Systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en bijbehorende bevindingen
Risico dat voorzieningen te hoog of te laag zijn opgenomen.	Intern wordt de hoogte van de getroffen voorzieningen door meerdere personen beoordeeld.	Wij hebben de onderbouwingen op basis waarvan de hoogte van voorzieningen is bepaald gecontroleerd. Wij zijn van mening dat de voorzieningen correct zijn vastgesteld.
Juistheid en volledigheid van de overlopende passiva en overige schulden.	De overlopende passiva en overige schulden worden intern door meerdere personen beoordeeld en gedocumenteerd met (externe) documentatie.	Wij hebben de overlopende passiva en overige schulden gecontroleerd met externe documenten.

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren het bestuur over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten signaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin het algemeen bestuur in staat is haar taken te vervullen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's

Corruptie- en omkopingsrisico's

De GGD Zuid Limburg maakt onderdeel uit van de overheidssector waar corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat er veel transacties met een relatief grote omvang zijn, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw organisatie te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking *Corruptie*, een relevant onderwerp in het kader van (controle) werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Wij constateren dat u niet expliciet een risicoanalyse en een anti-corruptiebeleid heeft opgesteld. Wij hebben een overweging gemaakt van de risicogebieden waarop corruptie aan de orde zou kunnen zijn. Wij hebben de interne beheersingsmaatregelen beoordeeld die corruptie kunnen bemoeilijken/voorkomen. Tevens hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van onder andere inkoop en aanbesteding.

Naar aanleiding van bovengenoemde werkzaamheden hebben wij geen bevindingen geconstateerd.

Kwaliteit beheersorganisatie

Bevindingen interne beheersing

Algemeen

Voor onze bevindingen met betrekking tot de kwaliteit van de beheersorganisatie verwijzen wij naar onze managementletter van 30 januari 2018.

Kwaliteit beheersorganisatie

Automatisering

Automatisering

Artikel 2:393 lid 4 Burgerlijk Wetboek vereist dat de accountant in het kader van de controle van de jaarrekening verslag uitbrengt omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. Wij hebben de volgende algemene en applicatie specifieke IT-beheersmaatregelen getest:

- ▶ OpenCare: logische toegangsbeveiliging doormiddel van gebruikersnaam en wachtwoord om toegang te krijgen tot de applicatie.
- ▶ OpenCare: back-up- en recoveryprocedures.

De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Kwaliteit beheersorganisatie

Automatisering

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Wij willen u attenderen op de vanaf mei 2018 van toepassing zijnde Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG). Volgens de AVG, maar ook nu reeds binnen de Wet Bescherming Persoonsgegevens, wordt u aangemerkt als “verantwoordelijke” voor het verwerken van persoonsgegevens. Daarnaast bent u sinds 1 januari 2016 verplicht inbreuken op de beveiliging te melden indien die leiden tot onder andere diefstal, verlies of misbruik van de persoonsgegevens. Een vaak nog onbekend voorbeeld hierbij betreft het datalek dat organisaties moeten melden indien ze getroffen zijn door een ransomware aanval, waarbij persoonsgegevens zijn versleuteld. Daarnaast heeft de Autoriteit Persoonsgegevens aangegeven dat op korte termijn de eerste boetes zullen worden uitgedeeld aan organisaties die gegevens onvoldoende hebben beschermd.

Vanuit de AVG en de Meldplicht datalekken worden aan uw organisatie onder meer de volgende eisen gesteld:

- ▶ Er dient een helder, transparant en toegankelijk beleid te zijn vastgesteld ten aanzien van de verwerking van klantgegevens en de rechten van betrokkenen.
- ▶ Technische en organisatorische maatregelen dienen te zijn genomen om ervoor te zorgen dat bij de verwerking van gegevens de Verordening wordt nageleefd, wat beter bekend staat als “Privacy by design en by default”.
- ▶ U dient te beschikken over een gegevensbeschermingsbeleid waarin staat beschreven hoe wordt omgegaan met de verwerking van (persoons)gegevens, vanaf het moment van instroom tot en met de vernietiging van deze gegevens.
- ▶ U dient de noodzaak voor uw organisatie te bepalen ten aanzien van het uitvoeren van een Privacy Impact Assessment (PIA) voor het verwerken van persoonsgegevens.
- ▶ Bepaal hoe u met de risico's om wilt gaan (vermijden, mitigeren, overdragen of accepteren) en stel vast welke maatregelen per keuze nodig zijn. Zijn bijvoorbeeld met alle externe partijen, “bewerkerovereenkomsten” afgesloten.

Wij adviseren u de impact van deze wetgeving te onderzoeken en uw bedrijfsprocessen in overeenstemming te brengen met de genoemde vereisten.

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door het bestuur geautoriseerde begroting. In 2017 waren de lasten circa € 1,3 miljoen hoger dan in de gewijzigde begroting is opgenomen. Hier staat tegenover dat de baten € 1,2 miljoen hoger waren dan begroot. In de toelichting op de staat van baten en lasten is door de directie een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten. De directie stelt het bestuur voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2017. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Bijlagen

Controleaanpak	20
Communicatie met het college, de raad en de auditcommissie	24
Jaarverslag	25
Onafhankelijkheid	26
Verklaring van verantwoordelijkheden	28
Verantwoordelijkheid van de accountant	30
Controleverschillen	31
SiSa-bijlage	32

Bijlage - Controleaanpak

Controleaanpak en -uitvoering

Controleaanpak en - uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden van verschillende disciplines. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van ontwikkelingen in wet- en regelgeving en onze gesprekken met het management over de belangrijkste financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2017 onderkend:

- ▶ financiële positie en kwaliteit resultaat;
- ▶ schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- ▶ investeringen in de bedrijfsgebouwen;
- ▶ WNT;
- ▶ vennootschapsbelasting;
- ▶ aanbestedingen;
- ▶ verbonden partijen.

Bijlage - Controleaanpak

Verbonden partijen en significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Verbonden partijen

De GGD Zuid Limburg heeft 49,9% van de aandelen van Ease Travel Clinic & Health Support B.V. te Geleen in bezit. Deze deelneming kan worden aangemerkt als een verbonden partij en is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs van € 189.469. Volgens de gepubliceerde jaarrekening 2015 van de vennootschap bedroeg het eigen vermogen op 31 december 2015 € 705.000. Aan ons is medegedeeld dat Ease Travel Clinic & Health Support B.V. in 2016 een positief resultaat heeft gerealiseerd van € 53.761. Gegevens over 2017 zijn nog niet bekend.

Bijlage – Controleaanpak

Rechtmatigheid

Onze aanpak ten aanzien van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2017 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2017 van de GGD Zuid Limburg. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaardencriterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van het bestuur is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

Het bestuur autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college ervoor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan het bestuur, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het bestuur geformuleerde beleid c.q. deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door het bestuur worden geautoriseerd.

Bijlage - Controleaanpak

Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt het bestuur de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het bestuur. Op 25 januari 2018 is het normenkader bijgesteld, ten aanzien van toleranties zijn geen wijzigingen aangebracht.

Op grond van de jaarrekening 2017 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 440.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 1.320.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedgekeurde controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door het bestuur gelijk gesteld aan de goedkeuringstolerantie.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	< 1%	> 1 < 3%	-	> 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	< 3%	> 3 < 10%	> 10%	-

Bijlage – Communicatie met het college, de raad en de auditcommissie

Gedurende het jaar hebben wij de volgende vergaderingen bijgewoond:

- ▶ 7 februari 2017 bespreking managementletter 2016 met de directie;
- ▶ 15 maart 2017 bespreking managementletter 2017 met de financiële commissie;
- ▶ 27 april 2017 bespreking jaarrekeningtraject 2016 met de directie;
- ▶ 24 januari 2018 bespreking managementletter 2017 met de directie.

Bijlage - Jaarverslag

Inleiding

In het kader van onze controle van de jaarrekening is het onze taak om na te gaan of het jaarverslag voldoet aan de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en of het verenigbaar is met de jaarrekening, en ook om na te gaan of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent GGD Zuid Limburg en haar omgeving, geen materiële onjuistheden bevat.

Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de GGD Zuid Limburg bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de

Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorrotatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 is een gewijzigde ViO van kracht geworden vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Impact ViO op relatie GGD Zuid Limburg en EY

De GGD Zuid Limburg is geen OOB zodat dat een verplichte kantoorrotatie niet van toepassing is. EY is volledig onafhankelijk van de GGD Zuid Limburg. EY voldoet volledig aan de ViO.

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ drs. N.A.J. Silvertand RA (externe accountant) betrokken sinds 2012
- ▶ drs. H.H.C. Degens RA betrokken sinds 2012

Bijlage - Onafhankelijkheid

Dit betekent dat voldaan wordt aan alle voorwaarden.

Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurancediensten. Voor niet-OOB's, zoals de GGD Zuid Limburg, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurancedienst niet van materiële invloed is op het assuranceobject. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurancedienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is of;
- ▶ een verwerkingswijze in het assuranceobject ten gevolge heeft waarvan het assuranceteam twijfelt of deze verwerkingswijze passend is of;
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij hebben geen geschenken of persoonlijke uitnodigingen verstrekt die een hoger waarde hebben dan € 100. Tevens heeft niemand van EY dergelijke geschenken ontvangen.

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2017 van de GGD Zuid Limburg gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het bestuur de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door het bestuur vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna onregelmatigheden) berust zowel bij het bestuur en de directie. Het is van belang dat de directie, onder toezicht van het bestuur, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk kwaliteit beheersorganisatie, onderdeel overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override van dit verslag.

Bijlage - Verantwoordelijkheid van de accountant

Letter of representation

We hebben de directie gevraagd om een letter of representation te verstrekken. Wij hebben een door de directie getekende letter of representation voor zowel de jaarrekening 2017 van de GGD Zuid Limburg als de GHOR Zuid Limburg ontvangen.

Bijlage - Controleverschillen

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan de directie en is als bijlage bij de bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door de directie moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van de directie om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ad € 39.200 zijn lager dan de door u vastgestelde controletoerantie van € 440.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, subtotaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe.

Ongecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €	Referentie in dit verslag
Te hoge afschrijvingen.		
De afschrijving op de bedrijfskleding van de GHOR is te hoog opgenomen. Hierdoor is het resultaat te laag verantwoord.	7.200	Kernpunten
Te laag opgenomen activa en passiva		
In de balans is onder de overlopende activa een negatief bedrag opgenomen dat als schuld had moeten worden verantwoord. Deze post heeft geen invloed op het resultaat.	32.600	Kernpunten

Bijlage - SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2017 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2016	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
E27B	Brede Doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	n.v.t.	0	n.v.t.
H3	Seksualiteitscoördinatie- en hulpverlening en aanvullende curatieve SOA-bestrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.